

پرسش‌ها و پاسخ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی سبیل‌الافتی منصوصاً به اشعری حیرت‌انگیز حفظه الله تعالی

موضوع:

احکام؛ نکاح، حجاب و روابط جنسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: رضا راضی

تاریخ: ۱۳۹۵/۲/۱۱

حدّ حجاب را از منظر علامه منصور هاشمی خراسانی با نظر به قرآن و اخبار متواتر بیان فرمایید.

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۵/۲/۱۵

حجاب واجب برای مرد در ارتباط با مردان دیگر و برای زن در ارتباط با زنان دیگر، پوشاندن دو فرج است که عورت آن‌ها شمرده می‌شود؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾** **﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾**^۱؛ «به مردان مؤمن بگو که دیدگان خود را فرو پوشند و فرج‌های خود را پاس دارند، این برایشان پاکیزه‌تر است، هرآینه خداوند به کاری که می‌کنند آگاه است و به زنان مؤمن بگو که دیدگان خود را فرو پوشند و فرج‌های خود را پاس دارند»؛ با توجه به اینکه ظاهر آن وجوب فرو پوشیدن دیدگان خود از نظر به فرج‌های دیگران و پاس داشتن فرج‌های خود از نظر آنان است و مؤید این، سخن خداوند درباره‌ی آدم و حوا علیهما السلام است که فرموده است: **﴿فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾**^۲؛ «پس چون از درخت چشیدند، عورت‌شان برایشان نمایان شد و شروع کردند به نهادن برگ‌های بهشت بر روی آن دو»، ولی حجاب واجب برای مرد در ارتباط با زنانی که به او محرم نیستند، پوشاندن همه‌ی بدن به جز سر، روی، دست‌ها تا آرنج و پاها تا دو برآمدگی است^۳ و حجاب واجب برای زن در ارتباط با مردانی که به او محرم نیستند، پوشاندن همه‌ی بدن به جز روی و دو کف دست است که عادتاً در معاشرت‌ها آشکار می‌شود؛ چنانکه خداوند فرموده است:

۱. التّور / ۳۰-۳۱

۲. الأعراف / ۲۲

۳. در این باره، بنگرید به: پرسش و پاسخ ۵۴۶.

﴿وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾؛ «و زیبایی‌های خود جز چیزهایی از آن‌ها که آشکار می‌شود را نمایان نکنند و باید روسری‌هاشان را بر روی گریبان‌هاشان بیندازند و آرایش خود را نمایان نکنند مگر برای شوهرانشان یا پدرانشان یا پدران شوهرانشان یا پسرانشان یا پسران شوهرانشان یا برادرانشان یا پسران برادرانشان یا پسران خواهرانشان یا زنان (هم‌دین)‌شان یا بردگان‌شان یا بستگانی از مردان که گرایش (جنسی) ندارند یا کودکانی که از عورت‌های زنان آگاهی نیافته‌اند و پاهای خود را به گونه‌ای نزنند که زیورهای پنهانشان معلوم شود و همگی به سوی خداوند بازگردید ای مؤمنان باشد که رستگار شوید» و فرموده است: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾^۲؛ «ای پیامبر! به همسرانت و دخترانت و زنان مؤمنان بگو که چادرهاشان را بر خود فرو کشند، آن نزدیک‌تر است به اینکه شناخته شوند و آزار نشوند و خداوند آمرزنده‌ای مهربان است»، مگر زنان سالمندی که امیدی به نکاح ندارند و برای آنان جایز است که بدون خودنمایی با آرایش، چادرها و روسری‌هاشان را کنار گذارند؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾^۳؛ «و بر زنان از کارافتاده‌ای که امیدی به نکاح ندارند گناهی نیست که جامه‌هاشان را بدون خودنمایی با آرایش کنار بگذارند و اگر پوشیدگی جویند برایشان بهتر است و خداوند شنوایی داناست».

تعلیقات

پرسش‌ها و پاسخ‌های فرعی

تاریخ: ۱۳۹۵/۱۱/۶

نویسنده: نورجس

پرسش فرعی ۱

با عرض سلام و خسته نباشید، نظر جناب علامه را درباره پوشیه و کیفیت آن در جامعه کنونی می‌خواستم.

۱. التور / ۳۱

۲. الأحزاب / ۵۹

۳. التور / ۶۰

مشهور عالمان مسلمان، پوشاندن روی را بر زنان واجب ندانسته‌اند، بلکه درباره‌ی عدم وجوب پوشاندن آن ادعای اجماع شده است^۱ و این به سبب سخن خداوند است که فرموده است: **﴿وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ﴾**^۲؛ «و زنان زیبایی‌های خود جز چیزهایی از آن‌ها که آشکار می‌شود را نمایان نکنند و باید روسری‌هاشان را بر روی گریبان‌هاشان ببندازند»، با توجه به اینکه از یک سو قدر متیقن از **﴿مَا ظَهَرَ مِنْهَا﴾**؛ «چیزهایی از آن‌ها که آشکار می‌شود» در میان مسلمانان روی بوده و از سوی دیگر «خمار» به معنای روسری در میانشان سر را می‌پوشانده، ولی روی و گاهی گریبان را نمی‌پوشانده و با این وصف، امر نکردن به پوشاندن روی مانند گریبان، دلیل بر عدم وجوب پوشاندن آن است؛ خصوصاً با توجه به اینکه پوشاندن آن در غالب موارد مانع از شناخت‌ها و تعامل‌های ضروری است و این عسر و حرجی بین محسوب می‌شود، در حالی که خداوند فرموده است: **﴿يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾**^۳؛ «خداوند برای شما آسانی می‌خواهد و برای شما سختی نمی‌خواهد» و فرموده است: **﴿مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرْجٍ﴾**^۴؛ «خداوند نمی‌خواهد که برای شما در دین تنگنایی قرار دهد».

با این حال، پوشاندن روی برای زنان به شیوه‌های متعارف، کار پسندیده‌ای است که در میان سلف صالح مرسوم بوده است؛ چراکه مسلماً پوشیدگی بیشتر برای آنان از پوشیدگی کمتر بهتر است و سلامت بیشتری برای نفس آنان و نفس مردان به ارمغان می‌آورد؛ خصوصاً برای کسانی از آنان که روی زیباتری دارند و بدون پوشاندن آن سبب جلب توجه مردان می‌شوند؛ بر خلاف زنان کافر و فاسق که از نعمت اسلام بی‌بهره‌اند و شیرینی ایمان را نچشیده‌اند و از این رو، در جلب توجه مردان مسابقه می‌دهند و می‌کوشند که مانند فروشنندگان دوره‌گرد محاسن متاعشان را به نمایش گذارند یا مانند متکبران خودپسند داشته‌هاشان را به رخ گرسنگان و نیازمندان بکشند، در حالی که با این کارشان تنها ارزش خود نزد صالحان را پایین می‌آورند و بداندیشان و فرومایگان را به طمع می‌اندازند و این چیزی است که به سود آنان نیست، بلکه زیان‌های بسیاری برای آنان دارد و عاقبت برای پرهیزکاران است.

می‌خواستیم بدانم داشتن حجاب برای زنان در جامعه‌ای مثل اروپا که نگاه مردم نسبت به مسلمانان

۱. بنگرید به: تذکره الفقهاء لابن المطهر الحلی [طبع جدید]، ج ۲، ص ۴۴۶.

۲. التور / ۳۱

۳. البقرة / ۱۸۵

۴. المائدة / ۶

و حجاب بد شده و گاهی اوقات زخم زبان و یا حتی خطرات جانی را می‌تواند به همراه داشته باشد تا چه اندازه از نظر اسلام ضروری است؟

تشکر

پاسخ به پرسش فرعی ۲

تاریخ: ۱۳۹۵/۱۲/۴

داشتن حجاب برای زنان مسلمان در حدی که وجوب آن تبیین شده ضروری است، اگرچه موجب ملامت آنان توسط مردم شود؛ چراکه نافرمانی خداوند برای خشنود ساختن مردم روا نیست و به ذلت در دنیا و عذاب در آخرت می‌انجامد و از این رو، خداوند در ستایش نیکان فرموده است: **﴿وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ﴾**^۱؛ «و از ملامت ملامتگری نمی‌هراسند». با این وصف، اگر زنان مسلمان در سرزمینی قادر به داشتن حجاب نیستند، بر آنان واجب است که به سرزمین دیگری مهاجرت کنند؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿إِنَّ الدِّينَ تَوْفَاقُهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعِفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا قَالُوا لَكَ مَاؤَاهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾**^۲؛ «هرآینه کسانی که فرشتگان آنان را در حالی که به خودشان ظالم هستند می‌میرانند (به آنان) می‌گویند: در چه حال بودید؟ می‌گویند: در زمین (از عمل به احکام خداوند) ناتوان داشته می‌شدیم، (فرشتگان) می‌گویند: آیا زمین خداوند پهناور نبود تا در آن مهاجرت کنید؟! پس آنان جایگاهشان جهنم است و بد بازگشت‌گاهی است».

از اینجا دانسته می‌شود اقامت مسلمانان در سرزمینی که قادر به رعایت احکام اسلام در آن نیستند، حرام است، مگر اینکه به هیچ وجه امکان خروج از آن را نداشته باشند که در این صورت امید می‌رود خداوند آنان را ببخشد؛ چنانکه فرموده است: **﴿إِلَّا الْمُسْتَضْعِفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا﴾** **﴿فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَغْفُو عَنْهُمْ﴾** **﴿وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا﴾**^۳؛ «مگر مردان و زنان و کودکان مستضعفی که هیچ چاره‌ای نمی‌توانند و هیچ راهی پیدا نمی‌کنند، پس آنان را شاید خداوند ببخشد و خداوند بخشنیده‌ای آمرزگار است».

پرسش فرعی ۲

نویسنده: عاطفه حجازی تاریخ: ۱۳۹۹/۱/۲۰

آیا بردن پسر بچه‌ی ۶ تا ۱۰ ساله به مجلس زنانه که زن‌ها در آن بدون حجاب هستند و لباس راحت به تن دارند، جایز است؟

۱. المائدة / ۵۴

۲. النساء / ۹۷

۳. النساء / ۹۸ و ۹۹

کودکان غالباً از هفت سالگی خوب و بد را تمییز می‌دهند و به تدریج شهوت را در می‌یابند. از این رو، برای زنان بایسته است که حجاب را نزد آنان رعایت کنند؛ زیرا خداوند رعایت حجاب نزد کودکانی را واجب ندانسته است که **«لَمْ يَطْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ»**^۱؛ «از عورت‌های زنان آگاهی نیافته‌اند» و آنان کودکان غیر ممیز هستند که غالباً کمتر از هفت سال دارند. هر چند شایسته است که چیزهایی مانند روابط جنسی را از آنان هم پنهان داشت؛ چراکه ممکن است بر روی روان و شخصیت آنان اثر منفی بگذارد؛ چنانکه روایات متعددی در نهی از هم‌آغوشی در پیش چشم کودک، اعم از ممیز یا غیر ممیز، رسیده است؛ مانند روایتی از علی علیه السلام که در آن آمده است: **«نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَامِعَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَالصَّبِيَّ فِي الْمَهْدِ يَنْظُرُ إِلَيْهِمَا»**^۲؛ «رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نهی فرمود از اینکه مرد با زن خود نزدیکی کند، در حالی که کودکی در گهواره به آن دو می‌نگرد» و روایتی از امام جعفر صادق علیه السلام که در آن آمده است: **«إِيَّاكَ أَنْ تُجَامِعَ أَهْلَكَ وَصَبِيَّ يَنْظُرُ إِلَيْكَ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَكْرَهُ ذَلِكَ أَشَدَّ كِرَاهَةً»**^۳؛ «بپرهیز از اینکه با همسرت نزدیکی کنی، در حالی که کودکی به سویت می‌نگرد؛ چراکه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شدیداً از این کار کراهت داشت» و روایتی دیگر از او که در آن آمده است: **«قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا غَشِيَ امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَنْقِظٌ يَرَاهُمَا وَيَسْمَعُ كَلَامَهُمَا وَنَفْسَهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا، إِذَا كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَتْ زَانِيَةً»**^۴؛ «رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: به کسی که جانم به دست اوست سوگند که اگر مردی با زنش هم‌آغوش شود، در حالی که در خانه کودکی بیدار است که آن دو را می‌بیند و سخنشان و نفسشان را می‌شنود، هرگز رستگار نخواهد شد، اگر پسر باشد مردی زناکار و اگر دختر باشد زنی زناکار خواهد شد» و روایتی دیگر از او که در آن آمده است: **«لَا يُجَامِعُ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَلَا جَارِيَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ، فَإِنَّ ذَلِكَ مِمَّا يُورِثُ الرِّئَا»**^۵؛ «مرد با زن یا کنیز خود نزدیکی نکند، در حالی که کودکی در اتاق است؛ چراکه آن باعث زنا می‌شود».

۱. التور / ۳۱

۲. الجعفریات لابن الأشعث، ج ۱، ص ۲۴۹

۳. طب الأئمة لابني بسطام النيسابوري، ص ۱۳۳

۴. الكافي للكليني، ج ۵، ص ۵۰۰

۵. المحاسن للبرقي، ج ۲، ص ۳۱۷؛ الكافي للكليني، ج ۵، ص ۴۹۹

لطفاً بفرمایید آیا انگشتر یا حلقه‌ی زینتی که بانوان به بینی خود می‌اندازند، جزء زینت‌های «مَا ظَهَرَ مِنْهَا» محسوب می‌شود که آشکار کردنشان برای نامحرم جایز است؟ در مجموع منظور از «مَا ظَهَرَ مِنْهَا» در آیه‌ی ۳۱ سوره‌ی نور چیست؟

چنانکه پیش‌تر گفته شد، مراد از «مَا ظَهَرَ مِنْهَا»، قسمتی از بدن زنان است که عادتاً در معاشرت‌ها آشکار می‌شود و پوشاندنش در تعامل‌های روزمره دشوار است و قدر متیقن از آن، روی و دو کف دست است؛ چنانکه روایت شده است: «أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ دَخَلَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهَا ثِيَابٌ رَفَاقٌ، فَأَعْرَضَ عَنْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، وَقَالَ: يَا أَسْمَاءُ، إِنَّ الْمَرْأَةَ إِذَا بَلَّغَتْ الْمَحِيضَ لَمْ تَصْلُحْ أَنْ يَرَى مِنْهَا إِلَّا هَذَا وَهَذَا، وَأَشَارَ إِلَى وَجْهِهِ وَكَفِّيهِ»^۱؛ «اسماء دختر ابو بکر به نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آمد، در حالی که لباسی نازک بر تن داشت، پس رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از او روی گرفت و فرمود: ای اسماء، زن وقتی به سن بلوغ رسید، درست نیست که از او جز این و این دیده شود و به روی و دو کف دست خود اشاره فرمود» و از مسعدة بن زیاد روایت شده است که گفت: «سَمِعْتُ جَعْفَرَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَسُئِلَ عَمَّا تُظْهِرُ الْمَرْأَةُ مِنْ زِينَتِهَا، فَقَالَ: الْوَجْهَ وَالْكَفَّيْنِ»^۲؛ «از امام جعفر صادق علیه السلام درباره‌ی زینتی سؤال شد که زن می‌تواند آشکار کند، پس فرمود: روی و دو کف دست».

اما آیا آشکار کردن روی و دو کف دست در حالی که با زیوری مانند انگشتر و حلقه یا موادی رنگی مانند حنا و سرمه آرایش شده‌اند نیز جایز است؟ گروهی مانند ابن عباس، ابو هریره، قتادة، مجاهد، سدی، شعبی، عكرمة، عطاء، سعيد بن جبیر و مسور بن مخرمة معتقد بودند که جایز است؛ چراکه مراد از «مَا ظَهَرَ مِنْهَا» را انگشتر و سرمه و مانند آن می‌دانستند و گروهی دیگر مانند ابن مسعود، ابن عمر، عبیده، ابراهیم، مکحول، ابو الأحوص و حسن بصری معتقد بودند که جایز نیست؛ چراکه مراد از «مَا ظَهَرَ مِنْهَا» را روی و دو کف دست یا صرفاً لباس می‌دانستند و هر دو نظر از همسر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت او روایت شده، ولی به نظر علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی نظر دوم صحیح است؛ زیرا خداوند حتی زنان

۱. سنن أبي داود، ج ۴، ص ۶۲؛ مسند الشاميين للطبراني، ج ۴، ص ۶۴؛ الآداب للبيهقي، ص ۲۴۱
 ۲. قرب الإسناد للحميري، ص ۸۲

پیری که حجاب بر آنان واجب نیست را از «تبرّج» به معنای آرایش نهی کرده و فرموده است: **«وَالْفَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَزُجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَصْنَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ»**؛ «و بر زنان ازکارافتاده‌ای که امیدی به نکاح ندارند گناهی نیست که حجاب‌شان را کنار بگذارند بدون اینکه خود را با زیوری آرایش کنند» و این یعنی آرایش کردن قسمتی از بدن که پوشاندن آن واجب نیست حرام است و با این وصف، آرایش کردن روی و دو کف دست نیز جایز نیست؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَأَلْتُ الْمُنْصُورَ عَنِ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا﴾، مَا هُوَ؟ فَقَالَ: هُوَ الْوَجْهُ؛ لِأَنَّهُ يَظْهَرُ فِي الشَّهَادَةِ، وَالْكَفَّ؛ لِأَنَّهَا تَظْهَرُ فِي الْأَخْذِ وَالْإِعْطَاءِ، قُلْتُ: أَلَيْسَ مِنْهُ الْكُحْلُ وَالْحَاتَمُ؟ قَالَ: لَا»؛ «از منصور درباره‌ی سخن خداوند پرسیدم که فرموده است: >جز چیزی از آن که آشکار می‌شود<، آن چیست؟ فرمود: آن روی است؛ چراکه در شهادت آشکار می‌شود و کف دست؛ چراکه در گرفتن و دادن آشکار می‌شود، گفتم: آیا سرمه و انگشتر از آن نیست؟ فرمود: نه».

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی
www.alkhorasani.com

